

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

การพิจารณาคดีระบบไต่สวน : ศึกษากรณีความเหมาะสมในการนำมาใช้กับคดีอาญา
ที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

Investigation System: A Case Study of Suitability for Use in Criminal Cases
where the Accused are Youths or Juveniles

ปานิสรา หนองดี (Panisara Hnongdee)¹ วรณวิภา เมืองถ้ำ (Warwipa Muangtham)²

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยทางเอกสารและการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางถึงความเหมาะสมในการนำระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนมีความแตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมทั่วไป การพิจารณาคดีไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด เนื่องจากกฎหมายมุ่งที่จะแก้ไขพฤติกรรมมากกว่าที่จะลงโทษทางอาญา แต่เมื่อคดีเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลซึ่งใช้ระบบกล่าวหา ศาลจะวางตนเป็นกลางไม่เข้าไปซักถามหรือสืบพยานด้วยตนเอง การนำเสนอพยานหลักฐานจึงเป็นหน้าที่ของคู่ความที่เป็นเด็กและเยาวชนซึ่งยังอ่อนสติปัญญาจนบางครั้งเลือกที่จะรับสารภาพเพื่อให้ศาลใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนเท่านั้น ไม่อาจค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดที่แท้จริงได้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้นำระบบไต่สวนมาใช้เพื่อให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ได้ว่าข้อเท็จจริงและทราบสาเหตุแห่งการกระทำความผิด ให้เด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้รับการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ตรงกับสภาพปัญหาและประเภทความผิดมากกว่าการมุ่งให้ได้รับโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

คำสำคัญ ระบบไต่สวน ระบบกล่าวหา การพิจารณาคดีอาญา

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์บัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช panisara.hn@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช pinky_attorney@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objective of this thesis is to study laws applicable to criminal cases where youths or juveniles are the accused under in both accusation system and the investigative system. It is a qualitative research using document analysis as the main approach to achieve recommendations and guidelines to appropriately employ the investigative system. The results show the differences of juvenile criminal justice system from the general one. Judicial processes do not have to be strictly in accordance with the Criminal Procedure Act because the aims are to encourage individual corrections rather than punishments. However, once the case goes to court under the accusation system, the judge would have to remain impartial without any active roles including asking witnesses questions. Evidences against the accusations have to be presented by juvenile litigants who might be too young and inexperienced. Sometimes they just choose to confess and be sentenced in the specifically designed ways instead of finding the truth that causes of the offenses. Therefore, the investigation system is proposed to introduce more proactive roles to the court in order to obtain facts and the underlying causes. The accused would then be order to be treated accordingly rather than criminal punishments under the Juvenile and Family Court Act as well as and Juvenile and FamilyCase Trial Procedure B.E 2553.

Keywords: Investigation system, Accusation system, Criminal case trial

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน นับวันยิ่งพบการกระทำความผิดมากขึ้น จำนวนและร้อยละของการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 จากจำนวนทั้งหมด 3,189 คน พบว่าเด็กหรือเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำ จำนวน 758 คน คิดเป็นอัตรา ร้อยละ 23.77 ซึ่งเมื่อเทียบกับการปล่อยตัวประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560 มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4³ ทำให้เห็นว่าสังคมของเรานั้นต้องดูแลเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้ได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู สามารถกลับตัวเป็นคนดีและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งที่เกิดจากตัวเด็กหรือเยาวชนจากครอบครัว จากปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากไม่สามารถทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงได้ ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหให้กับเด็กหรือเยาวชนที่ถือว่าเป็นอนาคตของชาติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการแยกพิจารณาคดีเด็กออกจากผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กนั้นมีลักษณะแตกต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งในด้านความเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงต้องการที่จะค้นคว้าหาความจริงเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็ก แล้วมุ่งแก้ไขให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีมากกว่าการลงโทษหรือใช้วิธีที่รุนแรง ซึ่งจะเป็ผลเสียต่อชีวิตและอนาคตของเด็ก⁴ ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนในคดีอาญา เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกคนหรือทุกหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือกันในการดูแลและช่วยเหลือ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่เป็นปัจจัยหลักในการกระทำความผิด รวมถึงการหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหให้กับเด็กหรือเยาวชน ทั้งด้านสภาพจิตใจ ความคิด และเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมต่อไปได้ในอนาคตด้วย จากการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งกำหนดวิธีการตั้งแต่ขั้นจับกุมและสอบสวนโดยเจ้าพนักงานตำรวจ และต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดเพื่อยื่นคำร้องขอตรวจสอบการจับกุมต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่การจับกุม การให้มีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน มีหน่วยงานสถานพินิจในการสืบเสาะหรือรายงานข้อเท็จจริงแห่งคดี ทั้งอายุ ประวัติ ความประพฤติ การศึกษาอบรม และฐานะของเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด รวมถึงของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยให้กับศาลเพื่อประกอบการพิจารณา พนักงานอัยการที่ต้องยื่นฟ้องคดีภายในระยะเวลาที่กำหนด และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ต้องรับตัวเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล หน่วยงานที่กล่าวมาทั้งหมดถือเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553⁵ แต่เนื่องจากการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชน โดยส่วนใหญ่เด็กหรือเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจะขาดความรอบคอบหรือขาดประสบการณ์ในการพิจารณาหรือการดำเนินการต่างๆ ทำให้เด็กหรือ

³ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. รายงานสถิติคดีประจำปี. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก

<http://www.djop.go.th/Djop/images/statistics62.pdf>

⁴ คมกริช วัฒนเสถียร. ศาลคดีเด็กและเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี: รุ่งเรืองธรรม. 2515. หน้า 70.

⁵ สมชาย พงษ์พัฒนาคิลป์ และ เผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์. 2553. หน้า 103.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เยาวชนเหล่านั้นไม่รู้จักสิทธิของตนหรือไม่สามารถรักษาสีทิตของตนได้อย่างเต็มที่ แม้จะมีกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนไว้ค่อนข้างครอบคลุมก็ตาม

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระบบประมวลกฎหมายหรือระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ใช้วิธีพิจารณาคดีในศาลด้วยระบบไต่สวน (Investigation System) ซึ่งศาลหรือผู้พิพากษาจะมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินคดี ทั้งการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเช่นเดียวกับพนักงานตำรวจ โดยมีลักษณะของการค้นหาความจริงในเชิงรุก การซักถามพยานและการชำระความด้วยตนเอง สำหรับประเทศไทยนั้นใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่เนื่องจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ได้รับอิทธิพลการจัดระบบศาลยุติธรรมเป็นระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งใช้วิธีพิจารณาคดีในศาลด้วยระบบกล่าวหา (Accusation System) ระบบการพิจารณาคดีของศาลไทยจึงเน้นไปที่ระบบกล่าวหา การดำเนินคดีอาญาลักษณะนี้จะเป็นการดำเนินคดีโดยคู่ความหรือเน้นเรื่องบทบาทของคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และจะถือว่าคู่ความมีความเสมอภาคกันในการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล โดยจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่คู่ความได้นำเสนอต่อหน้าศาลเท่านั้น ซึ่งการพิจารณาทั้งสองระบบคือระบบไต่สวนและระบบกล่าวหานี้ จะมีรูปแบบและวิธีการหรือลักษณะของการแสวงหาพยานหลักฐานในศาลมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแยกระบบการพิจารณา⁶

ดังนั้น จึงเห็นว่ากระบวนการพิจารณาอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดในศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลได้นำระบบการพิจารณาแบบกล่าวหา (Accusation System) มาใช้ โดยให้อำนาจทั้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในการตั้งต้นคดีหรือนำพยานมาสืบเพื่อให้ศาลทราบถึงความผิดของเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหา ทั้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษในวิชาชีพเฉพาะของตนย่อมมีความสามารถมากกว่าเด็กหรือเยาวชนที่ยังอ่อนประสบการณ์และสติปัญญา ขาดโอกาสทางการศึกษา บิดามารดาแยกทางกัน ฐานะยากจน ต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย ทำให้เด็กหรือเยาวชนไม่สามารถรักษาสีทิตของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในชั้นพิจารณาจึงมักใช้วิธีการรับสารภาพเพื่อให้ศาลพิจารณาลดโทษและเข้าสู่แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเท่านั้น ไม่สามารถทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดที่แท้จริงได้ แต่หากศาลได้นำระบบการพิจารณาแบบไต่สวนมาใช้กับคดีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด โดยพิเคราะห์ถึงบุคลิกภาพแต่ละบุคคลยิ่งกว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในด้านคดี ซึ่งเป็นการพิจารณาในด้านสวัสดิภาพเด็กหรือเยาวชนเป็นหลัก และยังเป็นการลดความแข็งแกร่งในการพิจารณาปัญหาของเด็กหรือเยาวชน⁷ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และวิธีพิจารณาคดีในระบบไต่สวน ตลอดจนความเหมาะสมในการนำระบบไต่สวนมาใช้กับคดีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานหรือ

⁶ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การพัฒนาระบบการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในการค้นหาความจริง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย. สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร. 2558. หน้า 1.

⁷ วิชา มหาคุณ. การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว. 2542. หน้า 34.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ค้นหาความจริงเพิ่มเติมได้ จะเป็นการปกป้องสิทธิของเด็กและเยาวชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the child)⁸ อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทย และการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางถึงความเหมาะสมในการนำระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดในศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนทุกคนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้รับการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ตรงกับสภาพปัญหาและประเภทความผิดมากกว่าการมุ่งให้ได้รับโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

ระเบียบวิธีวิจัย

การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมถึงการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนศึกษาตำรากฎหมาย คำพิพากษาฎีกา บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา พระราชบัญญัติ รวมทั้งตำราและหลักกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมาย เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

1) บทบาทของศาลในกระบวนการดำเนินคดีอาญา ผลการวิจัยพบว่า การพิจารณาคดีในแต่ละระบบจะมีลักษณะหรือแนวคิดที่แตกต่างกัน โดยระบบกล่าวหา (Accusation System) จะถือหลักการที่สำคัญคือโจทก์และจำเลยมีฐานะในศาลที่เท่าเทียมกัน ศาลจะวางตัวเป็นกลางหรือวางเฉย (Passive) ทำหน้าที่เพียงคอยควบคุมให้คู่ความปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดจะไม่เข้าไปชักถามพยานในระหว่างพิจารณาคดี เว้นแต่เพื่อความเป็นธรรมเท่านั้น ศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาล จึงเป็นระบบที่ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้คดีและอยู่ในกระบวนการพิจารณาที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น⁹ ส่วนระบบไต่สวน (Investigation System) มีแนวคิดการดำเนินคดีอาญาที่กระทำโดยรัฐ ไม่เน้นหลักความเท่าเทียมกันของคู่ความ ศาลจะไม่วางตัวเป็นกลางแต่จะมีบทบาทสำคัญในการค้นหา

⁸ กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับเด็ก. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก http://www.dcy.go.th/webnew/upload/children_rights/1.2.pdf

⁹ จงมادت อักษรเสนาะ. การค้นหาความจริงโดยวิธีพิจารณาคดีอาญาในระบบกล่าวหาไต่สวน (ผลงานการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 16) วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร. 2560. หน้า 14.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ความจริงในคดีเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด ศาลจะเปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ศาลจึงมีสิทธิที่จะรับฟังพยานบอกเล่าได้ การสืบพยานและการซักถามพยานศาลจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของการพิจารณาคดีระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน

การพิจารณาคดี	ระบบกล่าวหา (Accusation System)	ระบบไต่สวน (Investigation System)
ข้อดี	จำเลยจะอยู่ในฐานะประธานแห่งคดี โดยร่วมในการค้นหาข้อเท็จจริงในกระบวนการพิจารณาคดี ได้รับสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หรือจะวางเฉยก็ได้เพราะในระบบนี้ถือว่าจำเลยได้รับการสันนิษฐานก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะได้ตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด การวางตัวเป็นกลางจะเป็นหลักประกันได้ว่าศาลจะไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	มีความรวดเร็วในการพิจารณาคดี คู่ความไม่อาจที่จะประวิงคดีให้ช้าได้ ศาลหรือผู้พิพากษาสามารถเรียกพยานหลักฐานทุกชนิดที่เข้าสู่สำนวนได้ ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่รอบด้าน ทั้งพยานหลักฐานที่เป็นผลดีและผลเสียกับจำเลย
ข้อเสีย	เมื่อจำเลยได้มีโอกาสในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่แล้ว จำเลยอาจอาศัยเทคนิคต่างๆ ในกระบวนการพิจารณาคดี ทำให้หลุดพ้นคดีและมีการพิพากษายกฟ้องจำเลยได้ เพียงเพราะพยานหลักฐานนั้นยังไม่เพียงพอหรือเป็นที่สงสัย ศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้น้อยมาก หลักเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี	การให้อำนาจศาลในการที่จะชี้ขาดตัดสินคดีโดยอยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาเพียงคนเดียว อาจทำให้เกิดอคติต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้โดยง่าย

2) บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าการดำเนินคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหว่ากระทำความผิดของประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนนั้น กำหนดให้ศาลสามารถที่จะเรียกบุคคลหรือพยานหลักฐานมาพิจารณาประกอบได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้สามารถค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้อย่างไรก็ตาม เมื่อคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหว่ากระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) และใช้ระบบการพิจารณาคดีแบบระบบกล่าวหา (Accusation System) ย่อมไม่อาจแสดงบทบาทเชิงรุกในการซักถามพยานหรือค้นหาข้อเท็จจริงในลักษณะเช่นเดียวกับผู้พิพากษาในระบบไต่สวน (Investigation System) ซึ่งจะมุ่งเน้นการค้นหาความจริงแห่งคดีเพื่อหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก ส่วนประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) แต่ใช้ระบบการพิจารณาคดีแบบระบบกล่าวหา (Accusation System) ถึงแม้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 จะกำหนดวิธีการหรือให้อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหว่ากระทำความผิดได้อย่างเต็มที่ภายในกรอบของกฎหมายในลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบวิธีพิจารณาคดีอาญาในระบบไต่สวน (Investigation System) ของประเทศในกลุ่มซีวิลลอว์ (Civil Law) คือประเทศฝรั่งเศสและญี่ปุ่น แต่ศาลไทยก็ไม่ได้ใช้บทบาทเชิงรุก (Active) ดังกล่าวได้อย่างเต็มที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เนื่องจากยังคงยึดติดกับบทบาทของศาลที่ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปซักถามพยานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริง พยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบในชั้นศาลซึ่งนอกจากพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการนำมาเพื่อพิสูจน์ความผิดแล้ว กฎหมายยังให้ศาลต้องพิจารณาจากรายงานการสืบเสาะของสถานพินิจ และหากศาลเห็นว่ายังไม่เพียงพอ ศาลอาจให้สืบเสาะข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มเติมได้ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าศาลจะพิจารณาเพียงในรายงานการสืบเสาะในเบื้องต้นนี้เท่านั้น ไม่ได้มีบทบาทเชิงรุกในการเรียกพยานหลักฐานอื่นๆ เข้ามาสู่การพิจารณาคดีเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และโดยที่พนักงานคุมประพฤติที่จะดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อรายงานต่อศาลนั้น เป็นเจ้าพนักงานของสถานพินิจสังกัดกระทรวงยุติธรรม ทำให้ศาลไม่สามารถวางรูปแบบหรือแนวทางในการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงได้ตรงกับพฤติการณ์ของเด็กหรือเยาวชนเฉพาะบุคคลได้ เนื่องจากเป็นเจ้าพนักงานของหน่วยงานอื่นที่อาจจะทำการสืบเสาะตามแบบที่กำหนดไว้เท่านั้น หากศาลไม่ได้มีการสอบสวนเชิงรุกถึงบุคลิกลักษณะ สภาพจิตและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ของเด็กและเยาวชนด้วยตนเองแล้ว ย่อมไม่สามารถที่จะทราบข้อเท็จจริงได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น แม้กฎหมายจะให้อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดได้อย่างเต็มที่ แต่หากศาลไม่แสดงบทบาทเชิงรุกในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือทำการซักถามพยานเพิ่มเติมหรือเรียกบุคคลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดได้ตามบทบาทของผู้พิพากษาในระบบไต่สวน (Investigation System) แล้ว หลักเกณฑ์หรือวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ย่อมไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชนได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการพิจารณาตีอาญาที่กล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามกฎหมายของต่างประเทศกับประเทศไทย

รูปแบบ/ ประเทศ	ไทย	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	ญี่ปุ่น
ระบบการ พิจารณาคดี	ระบบประมวลกฎหมาย ใช้วิธีพิจารณาคดี ในระบบกล่าวหา	ระบบจารีตประเพณี ใช้วิธีพิจารณาคดี ในระบบกล่าวหา	ระบบประมวลกฎหมาย ใช้วิธีพิจารณาคดี ในระบบไต่สวน	ระบบประมวลกฎหมาย ใช้วิธีพิจารณาคดี ในระบบไต่สวน
ประเภทข้อหา	ทุกประเภทความผิด ทางอาญา	ทุกประเภทความผิด ทางอาญา ยกเว้น คดี ฆ่าคนตายโดยเจตนา และยังรวมไปถึงเด็ก ที่มีความประพฤติดี ไม่เหมาะสม แม้จะ ไม่ได้กระทำความผิด อาญา ¹⁰	ทุกประเภทความผิด ทางอาญา	ทุกประเภทความผิด ทางอาญา และยังรวม ไปถึงเด็กที่มีความ ประพฤติดีไม่เหมาะสม และเสี่ยงต่อการกระทำ ความผิด แม้ว่าจะไม่ได้ กระทำความผิดทาง อาญา
การจับกุม	ห้ามจับกุม เว้นแต่ ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือ มีหมายจับหรือคำสั่ง ของศาล	จับตามหมายจับ	การจับกุมผู้ต้องสงสัย ได้ต่อเมื่อเป็นความผิด ซึ่งหน้าหรือตามหมาย ของศาล ¹¹	ห้ามจับกุม เว้นแต่ มีหมายจับจากศาลหรือ เมื่อมีเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน

¹⁰ นฐวรรณ สุธาทพร. ความชอบธรรมของการคุมความประพฤติเมื่อศาลพิพากษาปล่อยตัว ตามมาตรา 138 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. 2556. หน้า 91. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

¹¹ นงลักษณ์ อานี. แนวทางใหม่ในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาและการดำเนินคดีกรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน (ดุษฎีนิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 261. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=93&Recl=19076&obj_id=236066&showmenu=no&userid=0

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบ/ ประเทศ	ไทย	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	ญี่ปุ่น
การฟ้องคดี	พนักงานอัยการยื่นฟ้อง ต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่จับกุม	พนักงานอัยการจะ เป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาล	เมื่อผู้พิพากษาไต่สวน แล้วเชื่อได้ว่าเด็กกระทำ ความผิด ก็จะทำกร สอบสวนต่อไป โดยต้อง สืบเสาะข้อเท็จจริง เสร็จแล้วจะส่งคดีให้ พนักงานอัยการฟ้องคดี ต่อศาล	พนักงานอัยการจะเป็น ผู้ฟ้องคดีอาญาต่อศาล และยังมีอำนาจในการ สอบสวนเพิ่มเติม หรือ ร่วมสอบสวนกับตำรวจ เว้นแต่คดีที่มีโทษปรับ หรือโทษน้อย ตำรวจ จะส่งตัวไปศาลโดยตรง
องค์คณะ ผู้พิพากษา	ผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษา สมทบอีก 2 คน อย่างน้อยหนึ่งคน ต้องเป็นสตรี	ผู้พิพากษา 1 คน และผู้พิพากษาสมทบ ไม่เกิน 2 คน อย่างน้อยหนึ่งคน ต้องเป็นสตรี	ผู้พิพากษา 3 คน เป็นประธาน 1 คน ส่วนผู้พิพากษาอีก 2 คน อย่างน้อยหนึ่งคน ต้องเป็นสตรี	ผู้พิพากษาท่านเดียว และจะรับผิดชอบเฉพาะ คดีเด็กและเยาวชน เท่านั้น
การคุ้มครอง สิทธิ	ศาลจะแต่งตั้งที่ปรึกษา กฎหมายให้โดยที่เด็ก ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	จำเลยจะแต่งตั้ง ที่ปรึกษาทางกฎหมาย หรือทนายความ ช่วยแก้ต่างก็ได้	ศาลจะแต่งตั้งที่ปรึกษา กฎหมายให้โดยที่เด็ก ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	ศาลจะตั้งทนายความให้ ต่อเมื่อศาลได้อนุญาต ให้พนักงานอัยการเข้า ร่วมในการพิจารณา คดี ¹²

¹² Supreme Court of Japan, supra note 236. อ้างใน ริสรดา สัตยาบัน. ดุลพินิจในการโอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา : ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงและกระทำความผิดซ้ำ. หน้า 96. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบ/ ประเทศ	ไทย	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	ญี่ปุ่น
การสอบสวน หรือสืบเสาะ ข้อเท็จจริง	ผู้อำนวยการสถานพินิจ จัดทำรายงานเกี่ยวกับ สาเหตุแห่งการกระทำ ความผิดที่ได้จากการ สืบเสาะข้อเท็จจริงของ พนักงานคุมประพฤติ แล้วเสนอรายงานพร้อม ทั้งความเห็นเกี่ยวกับการ การลงโทษหรือการใช้ วิธีการสำหรับเด็กและ เยาวชนด้วย	พนักงานคุมประพฤติ จากสำนักงาน คุมประพฤติท้องถิ่น มาแถลงให้ศาลทราบ ถึงชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงประวัติ การ เรียน สุขภาพและ นิสัยใจคอของเด็กและ เยาวชน ¹³ รวมทั้งเป็น ผู้จัดทำรายงานการ สืบเสาะและพินิจ	หากไต่สวนแล้วพบว่า คดีมีมูล ผู้พิพากษา จะทำการสอบสวน ต่อไปถึงความเป็นอยู่ นิสัยใจคอของเด็กหรือ เยาวชน สภาพความ เป็นอยู่ของครอบครัว ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ	เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ ของศาลครอบครัวจะทำ การสืบสวนเกี่ยวกับ ประวัติส่วนตัว พื้นฐาน ครอบครัว สิ่งแวดล้อม อื่นๆ ของเยาวชนที่ กระทำความผิด แล้วส่ง ข้อมูลประกอบความเห็น เพื่อให้ผู้พิพากษา ใช้ในการพิจารณาคดี
รูปแบบการ พิจารณาคดี	ใช้ห้องที่มีใช้ห้อง พิจารณาคดีธรรมดา ทั่วไป การพิจารณาคดี และการอ่านคำพิพากษา กระทำการเป็นการลับ ไม่ต้องดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธี พิจารณาความอาญา โดยเคร่งครัด	ห้องพิจารณาคดี จะไม่มีบัลลังก์แบบ ศาลธรรมดา แต่ จัดเป็นห้องรับแขก หรือห้องหารือใน ระหว่างครอบครัว การพิจารณาคดี เป็นการลับ	การพิจารณาพิพากษา คดีเป็นการลับ การอ่าน คำพิพากษาต้องกระทำ ต่อหน้าเด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิด	ศาลจะสืบเสาะก่อนมี คำพิพากษา พนักงาน อัยการไม่สามารถร่วมใน การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาต การพิจารณาคดีจะทำ อย่างไม่เป็นทางการ กระทำการเป็นการลับและ กระทำต่อหน้าจำเลย

¹³ Education in England the history of our schools. *Children and Young Persons Act 1963*. Retrieved Aug 22, 2021 from :
<http://www.educationengland.org.uk/documents/acts/1963-children-young-persons-act.html>

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบ/ ประเทศ	ไทย	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	ญี่ปุ่น
คำพิพากษา หรือคำสั่ง	ให้ศาลคำนึงถึง บุคลิกลักษณะ สภาพ ร่างกายและสภาพจิต ของเด็กหรือเยาวชนที่ แตกต่างกันแต่ละราย และลงโทษหรือใช้ วิธีการที่เหมาะสมกับ พฤติการณ์เฉพาะเรื่อง และศาลมีอำนาจในการ แก้ไขเปลี่ยนแปลง คำพิพากษาหรือคำสั่งได้	การพิจารณาพิพากษา คดี ต้องพิจารณาถึง ความประพฤติ ประวัติ ครอบครัว สภาพแวดล้อมอื่นๆ ของเด็กและเยาวชน การลงโทษต้อง พิจารณาถึง พฤติการณ์ของเด็ก และเยาวชน แต่ละราย ¹⁴	การมีคำพิพากษา มุ่งคุ้มครองเด็กและ เยาวชนเป็นการ เฉพาะราย หากอายุต่ำ กว่า 13 ปี จะใช้ มาตรการทางการศึกษา โดยการจะกักขัง ควบคุมตัวหรือปล่อยตัว ไปจะต้องอยู่ภายใต้การ ควบคุมดูแลไปพร้อม กับการให้การศึกษา	การพิจารณาพิพากษา คดี จะมีการสืบสวน เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว พื้นฐานของครอบครัว และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ก่อนที่จะศาลจะมี คำพิพากษา ศาลต้อง ฟังความเห็นของผู้ว่า ราชการจังหวัดหรือ ผู้อำนวยการศูนย์แนะนำ เด็กและเยาวชนก่อน

อภิปรายผลการวิจัย

1) บทบาทของศาลในกระบวนการดำเนินคดีอาญา พบว่าการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดในระบบกล่าวหา (Accusation System) เป็นการพิพาทกันระหว่างคู่พิพาทซึ่งมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน คือ มีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีโดยได้รับสำนวนการสอบสวนมาจากพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคดี และจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนที่ยังเป็นผู้อ่อนประสบการณ์และสติปัญญา สถานะไม่เท่าเทียมกันระหว่างคู่พิพาท สิ่งที่ศาลต้องใช้ในการพิจารณาคือพยานหลักฐานในสำนวนซึ่งที่ปรึกษาทนายความที่ศาลแต่งตั้งให้แก่เด็กหรือเยาวชนนำมาสู้ต่อศาลด้วยวิธีการซักถาม ศาลต้องวางตัวเป็นกลางไม่ถามพยานด้วยตนเอง จำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนย่อมไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิของตนเองอย่างแท้จริง และถึงแม้ศาลจะได้แต่งตั้งที่ปรึกษาทนายความเพื่อช่วยเหลือในด้านคดี แต่บางครั้งที่ปรึกษาทนายความยังคงยึดติดกับอาชีพทนายความที่หวังผลแพ้ชนะของคดีโดยลืมนึกถึงสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนหลังได้รับการพิจารณาคดีต่อศาลแล้ว จนบางครั้งจำเลยจึงต้องเลือกที่จะรับสารภาพเพียงเพื่อให้ได้รับการลดโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กเพียงเท่านั้น การใช้วิธีพิจารณาคดีตามแบบระบบกล่าวหา (Accusation System) ในคดีซึ่งคู่ความมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน จึงอาจส่งผลกระทบต่อ การแสวงหาพยานหลักฐานหรือสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เป็นคู่ความอีกฝ่ายที่มีสถานะด้อยกว่า รวมถึงการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนในชั้นก่อนฟ้อง ซึ่งได้สอบปากคำและรวบรวมพยานหลักฐานโดยเป็นผู้ที่มีความ

¹⁴ พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา. คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์. 2531. หน้า 26.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ใกล้ชิดกับบุคคลหรือเหตุการณ์มากที่สุดไม่ได้ถูกนำเสนอต่อศาลในชั้นพิจารณาคดี โดยศาลจะพิจารณาเพียงพยานหลักฐานของพนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเป็นพนักงานของรัฐที่จะปกป้องผลประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้งประกอบกับระยะเวลา นับตั้งแต่เกิดเหตุจนถึงการสืบพยานในชั้นพิจารณาคดีของศาลมีระยะเวลาก่อนข้างนาน ความรู้สึก การจดจำเหตุการณ์ต่างๆ ของเด็กหรือเยาวชนที่ยังขาดประสบการณ์ในการพิจารณาหรือดำเนินการต่างๆ ย่อมไม่สามารถแสดงออกมาให้ศาลได้ทราบถึงข้อเท็จจริงอันเป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดได้อย่างเพียงพอ กระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นนี้จึงมีลักษณะคล้ายกับประเทศอังกฤษ คือ ผู้พิพากษาไม่มีบทบาทในการสอบสวนหรือไต่สวนมูลฟ้องในชั้นก่อนการพิจารณาแต่อย่างใด โดยให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการที่จะสืบสวนสอบสวนและพิจารณาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลที่อยู่ในเขตอำนาจ แตกต่างจากประเทศฝรั่งเศสซึ่งผู้พิพากษาไต่สวนจะเข้ามามีบทบาทในการไต่สวนมูลฟ้องและแสวงหาพยานหลักฐานถึงการกระทำความผิดรวมถึงการสืบเสาะข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีในชั้นศาล และโดยวิธีการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชนพยานหลักฐานที่ได้ไม่เพียงแต่พยานเพื่อยืนยันถึงการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเท่านั้น ยังสามารถแสวงหาพยานหลักฐานที่จะทำให้ศาลทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ และสำนวนการสอบสวนยังต้องปรากฏในชั้นพิจารณาคดีของศาลเนื่องจากการดำเนินการโดยผู้พิพากษาไต่สวนในชั้นก่อนการพิจารณานั้นเอง และถึงแม้ในประเทศญี่ปุ่นจะไม่มีผู้พิพากษาไต่สวน แต่ด้วยความร่วมมือกันระหว่างพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ เมื่อมีการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการสามารถมอบหมายให้พนักงานตำรวจสอบสวนเพิ่มเติมหรือพนักงานอัยการเองที่มีอำนาจในการร่วมสอบสวนกับเจ้าพนักงานตำรวจได้ ทำให้สามารถที่จะแสวงหาข้อมูลด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี รวมถึงประโยชน์ในการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละรายก่อนที่จะมีการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และพยานหลักฐานจากการสอบสวนคดีทุกชนิดที่ตำรวจส่งมาให้พนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการต้องตรวจสอบอย่างละเอียดเพราะประเทศญี่ปุ่นถือว่าพยานหลักฐานในการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการเทียบเท่ามาตรฐานของศาลในการพิพากษาลงโทษ¹⁵

จึงอาจสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยศาลไม่มีบทบาทเชิงรุกในการแสวงหาพยานหลักฐานซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดวิธีการหรือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาต่อเด็กและเยาวชนได้ หากมีการกำหนดให้สำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเสนอต่อศาลในชั้นพิจารณาได้ด้วยแล้ว จะทำให้ศาลสามารถพิเคราะห์จากพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนประกอบการพิจารณาในชั้นพิจารณาของศาลโดยไม่จำกัดเพียงพยานหลักฐานที่มีการสืบพยานในชั้นศาลเท่านั้น จะทำให้ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงอันเป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนได้มากยิ่งขึ้น จึงสมควรให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงเพื่อนำไปสู่การพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา ดังนั้น สิ่งที่ศาลจะอาศัยเป็นหลักในการพิจารณาคดีจึงไม่ใช่การเบิกความ การถามค้าน ถามติงระหว่างพนักงานอัยการโจทก์และที่ปรึกษาทนายความของจำเลย ซึ่งหลักการดังกล่าวถือเป็น

¹⁵ พิษณุสินี วงศ์ปราโมทย์. ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. 2557. หน้า 68. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

หัวใจสำคัญของวิธีพิจารณาตามหลักการของการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา (Accusation System)¹⁶ ที่ศาลมีส่วนเข้าไปค้นหาความจริงในคดีได้เท่าที่เห็นสมควรและเป็นดุลพินิจของศาลเองเท่านั้น ประกอบกับผู้พิพากษาในประเทศไทยถือหลักการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ที่ได้กำหนดกรอบในเรื่องการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของศาลไว้ว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง”¹⁷ บทบาทของผู้พิพากษาในการพิจารณาความจึงต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่ได้ใช้บทบาทในการค้นหาข้อเท็จจริงได้อย่างเต็มที่เหมือนเช่นที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ เด็กหรือเยาวชนที่ยังเป็นผู้ที่ขาดประสบการณ์ในการพิจารณาหรือดำเนินการต่างๆ จึงไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

2) บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา พบว่าวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวแบบระบบกล่าวหา (Accusation System) ศาลจะมีบทบาทเสมือนกรรมการคอยควบคุมให้มีการดำเนินการตามกฎหมายเท่านั้น จนไม่สอดคล้องกับการนำมาปรับใช้กับการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดที่มีลักษณะเฉพาะ และคำให้การของเด็กและเยาวชนอาจจะไม่ใช่เรื่องจริงทั้งหมดเนื่องจากมองแล้วว่าไม่มีหนทางชนะคดี หรือหากรับสารภาพอาจจะได้รับโทษที่น้อยลงหรือเพียงแค่งานตัวกับพนักงานคุมประพฤติเท่านั้น ศาลจึงต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทในการพิจารณาคดีซึ่งเป็นไปในลักษณะวางเฉย ว่าเหมาะสมกับการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ ดังนั้น หากวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวของไทย ได้นำระบบการพิจารณาคดีแบบไต่สวนเช่นเดียวกับคดีอาญาซึ่งมีลักษณะพิเศษประเภทอื่น เช่น คดีนักการเมือง คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น ศาลย่อมมีบทบาทเชิงรุก (Active Role) ในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และสามารถหาแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ เนื่องด้วยการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนมุ่งเน้นหลักการพิสูจน์ความจริงแห่งคดีทั้งพยานหลักฐานและเหตุแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ศาลได้ตรวจสอบอย่างครบถ้วนโดยไม่ยึดติดเพียงพยานหลักฐานหรือรายงานการสืบเสาะจากสถานพินิจเพียงเท่านั้น

การสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของประเทศฝรั่งเศส ผู้พิพากษาจะสั่งให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกภาพทั้งด้านจิตวิทยา สุขภาพ ความเป็นอยู่ อุปนิสัยใจคอ ประวัติการศึกษาและสิ่งแวดล้อมต่างๆ หรือสั่งให้มีการสังเกตพฤติกรรมเพื่อประกอบการสอบสวนก่อนส่งพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล โดยพนักงานคุมประพฤติซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านการสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชน เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลครอบครัว ผู้พิพากษาจะส่งเด็กหรือเยาวชนไปยัง The Family Court Probation Officer เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติของศาลครอบครัวดำเนินการสืบสวนเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว พื้นฐานของครอบครัว สิ่งแวดล้อมของเยาวชนที่กระทำความผิดและส่งข้อมูลประกอบความเห็นของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ผู้พิพากษาใช้

¹⁶ กรกช ว่องไว. การนำระบบไต่สวนมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน (เอกสารวิชาการรายบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 17). วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร. 2561. หน้า 23.

¹⁷ ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ. ข้อ 9. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/epic_201609923_05.pdf

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ในการพิจารณาคดี ซึ่งพนักงานคุมประพฤติของทั้งสองประเทศนั้นอยู่ภายใต้การดูแลของศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนทั้งสิ้น แต่สำหรับประเทศไทย พบว่าการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนจะดำเนินการไปพร้อมกับการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้ศาลได้ทราบสาเหตุแห่งการกระทำความผิดก่อนแล้วจึงใช้มาตรการแก้ไขเยียวยาเด็กหรือเยาวชนด้วยวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล ซึ่งก่อนการพิจารณาพิพากษาคดีศาลต้องได้รับรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงและความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ซึ่งรายงานการสืบเสาะนั้นพนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจดำเนินการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อศาล โดยสืบเสาะเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนและของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด¹⁸ ซึ่งรายงานดังกล่าวนี้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด ไม่ใช่รูปแบบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด แม้กฎหมายจะให้ศาลสามารถสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงบางอย่างเพิ่มเติมที่ไม่ได้สืบเสาะมาก็ตาม แต่ศาลก็ไม่ได้แสดงบทบาทเชิงรุกดังกล่าว เพราะถือเป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจในการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริง รวมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ได้จากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจเท่านั้น โดยมีลักษณะคล้ายกับประเทศอังกฤษที่เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติจากสำนักงานคุมประพฤติท้องถิ่นไม่ใช่จากหน่วยงานภายใต้การดูแลของศาลคดีเด็กและเยาวชน ดังนั้น การได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวจึงไม่ได้เกิดที่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลแต่อย่างใด ซึ่งในทางปฏิบัติบางครั้งรายงานดังกล่าวยังเกิดความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูลซ้ำๆ ของผู้ต้องหารายอื่นที่พนักงานคุมประพฤตินำมาบันทึกในประวัติของเด็กหรือเยาวชนอีกราย โดยหลงลืมลบข้อมูลของผู้ต้องหารายก่อน ทำให้ศาลพิเคราะห์จากรายงานคลาดเคลื่อนตัวบุคคลได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานหรือสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จึงสมควรให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการสืบพยานที่ศาลจะมีส่วนเข้าไปค้นหาความจริงในคดีได้อย่างเต็มที่หรือให้ได้รับการรายงานการสืบเสาะจากกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเอง โดยให้นักจิตวิทยาประจำศาลสามารถที่จะช่วยเหลือศาลเพราะนักจิตวิทยา คือเจ้าพนักงานของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของศาลในการสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดี เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการที่ศาลกำหนดไม่ว่าจะเป็นในขั้นก่อนพิพากษาคดีหรือหลังพิพากษาคดีแล้ว จากนั้นให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ศาลจัดตั้งขึ้น ในศูนย์ให้คำปรึกษา มีนักจิตวิทยาประจำศาล มีผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมมาเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) เด็กและเยาวชน หลังศาลได้มีคำสั่งให้ปล่อยตัวกลับบ้านแต่ต้องไปรายงานตัวที่ศูนย์ให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการการแนะนำว่าเด็กและเยาวชนควรจะทำอย่างไรหลังได้รับการปล่อยตัว หากให้นักจิตวิทยาประจำศาลสามารถที่จะสืบเสาะข้อเท็จจริงหรือรายงานขออนุญาตต่อศาลเพื่อเรียกพยานมาสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติของเด็กหรือเยาวชน ให้นักจิตวิทยาผู้ซึ่งได้รับรายงานตัวเด็กหรือเยาวชนได้ทราบข้อเท็จจริงหรือความรู้สึกนึกคิดของเด็กหรือเยาวชนรวมถึงผู้ปกครอง สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เช่นเดียวกับพนักงานคุมประพฤติของศาลในประเทศฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นที่ปฏิบัติงานภายใต้การบังคับบัญชาของศาลเอง จะทำให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาพยานหลักฐานโดยสั่งให้นักจิตวิทยาประจำศาลเพื่อสืบเสาะข้อเท็จจริงให้ทราบสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และอยู่

¹⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. มาตรา 82.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ภายใต้รูปแบบการค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงได้ตามบทบาทเชิงรุก ซึ่งรูปแบบดังกล่าวอาจเทียบได้กับพนักงานคดีที่ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือผู้พิพากษาในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ¹⁹

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการดำเนินคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดในต่างประเทศนั้น พบว่าระบบวิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวน (Investigation System) ของประเทศฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นนั้น การดำเนินคดีที่ศาลมีบทบาทสำคัญในการสอบสวนและสืบเสาะเพื่อค้นหาความจริงอันเป็นสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ศาลสามารถที่จะค้นหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ได้มีการนำเสนอในชั้นพิจารณาคดี เพื่อที่จะได้คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย สำหรับระบบวิธีพิจารณาคดีแบบกล่าวหา (Accusation System) ของประเทศอังกฤษและประเทศไทย ศาลจะทำหน้าที่เป็นเสมือนกรรมการควบคุมการพิจารณาคดี ส่วนหน้าที่ในการนำเสนอพยานหลักฐานตลอดจนแสวงหาพยานหลักฐานจึงเป็นหน้าที่ของคู่ความซึ่งก็คือเด็กหรือเยาวชนและที่ปรึกษาทนายความที่ศาลแต่งตั้งให้ และแม้กระบวนวิธีพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งกฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานหรือบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยมาเป็นพยานได้ตลอดระยะเวลาระหว่างการพิจารณาคดี ลักษณะของการดำเนินคดีอาญาที่ไม่เคร่งครัดในวิธีพิจารณาความ แต่กลับปรากฏว่าศาลก็จะไม่ทำการสืบพยานด้วยตนเองหรือแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงหรือสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเหมือนเช่นกับการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงวิธีพิจารณาคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป แต่ผู้พิพากษาที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในศาลเยาวชนและครอบครัวก็คือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาคดีในศาลยุติธรรมได้ทั่วประเทศ ทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจแสดงบทบาทเชิงรุกในการซักถามพยานและแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อย่างเต็มที่ จึงอาจกำหนดให้ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวมีวาระการดำรงตำแหน่งและรับผิดชอบเฉพาะคดีเด็กและเยาวชนเท่านั้น เช่น ให้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ 5 ปี เป็นต้น และเพื่อให้ผู้พิพากษาเข้าใจบทบาทในการดำเนินกระบวนพิจารณาในระบบไต่สวน สำนักงานศาลยุติธรรมก็ควรจัดให้มีการอบรมและให้ความรู้แก่ผู้พิพากษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับการนำระบบไต่สวนมาใช้ในวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและญี่ปุ่น พบว่าเป็นระบบการพิจารณาคดีที่สอดคล้องกับทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดอยู่ในกระบวนกระบวนการยุติธรรมที่สั้นที่สุด มีความรวดเร็วในการพิจารณาคดีและศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานทุกชนิดแม้จะเป็นพยานบอกเล่าหรือพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมถึงการได้มาของข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของศาลเอง เพื่อให้สามารถใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล และมีผลให้เด็กหรือเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีและกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ เห็นว่าการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชนโดยใช้ระบบไต่สวน (Investigation System) น่าจะเหมาะสมกว่า จึงขอเสนอให้นำระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่า

¹⁹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559. มาตรา 7. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/086/1.PDF>

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กระทำความผิด ในส่วนของรบบพยานหลักฐาน การสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิด โดยพนักงานของศาลและการสืบพยานนั้น พบว่ายังไม่มีทบทวนข้อเท็จจริงให้อำนาจศาลในการแสดงบทบาทเชิงรุกได้อย่างชัดเจน ตามแบบผู้พิพากษาในระบบไต่สวนแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

เห็นควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 คือ

1) กำหนดให้มีการนำระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดี โดยบัญญัติให้แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา 6 วิธีพิจารณาคดีอาญาให้ใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ในกรณีที่ไม่มีทบทวนข้อเท็จจริงและข้อบังคับดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับ และให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัว เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้”

2) กำหนดให้นักจิตวิทยาประจำศาลทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีอย่างหนึ่งอย่างใด โดยบัญญัติให้เพิ่มเติม

“มาตรา 73 วรรคห้า การรับคำปรึกษาแนะนำตามวรรคสี่ ศาลมีอำนาจมอบหมายให้นักจิตวิทยาประจำศาลทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่ ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลใช้เป็นแนวทางในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาคดี ดำเนินการและจัดทำรายงานเกี่ยวกับคดีตามที่ศาลมีคำสั่ง และให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้อข้อมูลหรือให้จัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ และเป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

3) กำหนดให้เสนอพยานหลักฐานที่ชัดเจนเพียงพอ โดยบัญญัติให้เพิ่มเติมการฟ้องคดีอาญา และการพิจารณาและพิพากษาคดี

“มาตรา 101 วรรคสอง การฟ้องตามวรรคหนึ่งต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความที่เป็นการกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดคดีอาญาของเด็กหรือเยาวชน และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดพร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ในวันยื่นฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล และให้โจทก์ส่งรายงานและสำนวนการสอบสวนต่อศาลเพื่อใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน”

“มาตรา 111 วรรคสอง ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาประกอบการพิจารณาเพื่อแสวงหาความจริง และอาจสืบพยานเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร”

นอกจากนี้ ยังควรต้องจัดการอบรมและปลูกฝังองค์ความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาคดีในระบบไต่สวน เพื่อให้ผู้พิพากษามีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ตลอดจนสามารถแสดงบทบาทเชิงรุกในการพิสูจน์ความจริงแห่งคดีได้โดยปราศจากอคติ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนทุกคนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งให้ตรงกับสภาพปัญหาและประเภทความผิดมากกว่าการมุ่งให้ได้รับโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2564). รายงานสถิติคดีประจำปี. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.djop.go.th/Djop/images/statistics62.pdf>
- กรกช ว่องไว. (2561). การนำระบบไต่สวนมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน (เอกสารวิชาการรายบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 17). วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร.
- กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับเด็ก. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก http://www.dcy.go.th/webnew/upload/children_rights/1.2.pdf
- คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การพัฒนาระบบการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในการค้นหาความจริง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย. สถาบันวิจัยและพัฒนาศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร.
- คมกริช วัฒนเสถียร. (2515). ศาลคดีเด็กและเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี: รุ่งเรืองธรรม.
- จงมด อักษรเสนาะ. (2560). การค้นหาความจริงโดยวิธีพิจารณาคดีอาญาในระบบกล่าวหาที่ระบบไต่สวน (ผลงานการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 16) วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร.
- นงลักษณ์ อาณี. (2557). แนวทางใหม่ในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาและการดำเนินคดีกรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน (ดัชนีนิติบัญญัติ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=93&ReclId=19076&obj_id=236066&showmenu=no&userid=0
- นฐวรรณ สุภาพร. (2556). ความชอบธรรมของการคุ้มครองประพฤติดังศาลพิพากษาปล่อยตัว ตามมาตรา 138 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ. (2564). ข้อ 9. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/epic_201609923_05.pdf
- พลประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา. (2531). คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ประยูรวงศ์.
- พิชญ์สินี วงศ์ปราโมทย์. (2557). ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559. มาตรา 7. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/086/1.PDF>

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. มาตรา 82.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และ เผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (2553). พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553. กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์.

วิชา มหาคุณ. (2542). การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว.

Education in England the history of our schools. (2021). *Children and Young Persons Act 1963*. Retrieved Aug 22, 2021 from : <http://www.educationengland.org.uk/documents/acts/1963-children-young-persons-act.html>

Supreme Court of Japan, supra note 236. (2564). อ้างใน วิศิธา สัตยาบัน. *ดุลพินิจในการโอนคดีจากศาลเยาวชนและครอบครัวไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา : ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงและกระทำความผิดซ้ำ*. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2564 จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php.

